

RPO-699184/12

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

DZSE-2-EM-040-20/2012

Warszawa, 2012 - 06 - 20

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2012 - 06 - 21
ZAL.	NR 1480401

Pani

Irena Lipowicz

Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowna Pani Minister!

nawiązując do wystąpienia Pani Rzecznik Nr RPO-699184-VII-720.8.4/11/AI dotyczącego regulowania w statutach młodzieżowych ośrodków wychowawczych katalogu kar dyscyplinarnych stosowanych wobec wychowanków uprzejmie informuję, że podniesiony przez Panią Rzecznik problem został poddany wnikliwej analizie.

Ministerstwo Edukacji Narodowej zwróciło się do Kuratorów Oświaty o zajęcie się tym problemem w trybie nadzoru pedagogicznego. Ponadto podjęto to zagadnienie, jako temat współpracy z przedstawicielami środowiska naukowego, do którego zwrócono się o stosowną opinię. Stanowi ono także temat analiz roboczych z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji.

Pragnę podkreślić, że w trakcie ww. prac rozważane są kwestie właściwej - zarówno z punktu widzenia pedagogicznego, jak i prawnego - konstrukcji i umiejscowienia katalogu kar w ogólnym obszarze oddziaływań młodzieżowych ośrodków wychowawczych. Ze względu na charakter i specyfikę tych oddziaływań nie można bowiem, korzystając wprost z kategoryzacji przyjętej dla potrzeb wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji, przyjąć pojęcia katalogu kar dyscyplinarnych. Należy w tym miejscu podkreślić, że z punktu widzenia pedagogicznego instrumentalna, behawiorystyczna koncepcja kary nie jest adekwatna do celów działalności wychowawczo - resocjalizacyjnej MOW, i z tego względu kara dyscyplinarna nie stanowi stricte instrumentu wykorzystywanego w nowoczesnym procesie twórczej resocjalizacji, realizowanym w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych.

Równocześnie należy zauważyć, że zapisy w statutach poszczególnych ośrodków, jak wskazują wyniki wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji (KMP), nie w pełni odzwierciedlają powyższe założenia. Stan ten niewątpliwie wymaga doprecyzowania i korekty.

Przykład takiego – nieadekwatnego do celów wychowawczych ujęcia w zapisie statutowym - może stanowić, zauważona podczas kilku wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji, kwestia przeniesienia wychowanka do innej placówki. Kwestia ta jest uregulowana na poziomie rozporządzenia. Zgodnie z przepisami § 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym (Dz.U. Nr 296, poz.1755), nie stanowi ona kary. Przeniesienie nieletniego do innego ośrodka może nastąpić jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, mających znaczenie dla skuteczności procesu resocjalizacyjnego lub terapeutycznego, na podstawie oceny zasadności dalszego pobytu nieletniego w ośrodku dokonywanej przez zespół, którego zadaniem jest planowanie i koordynowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 11 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Nie jest zatem właściwe traktowanie tego instrumentu jako kary statutowej.

Z kolei część oddziaływań, wskazanych jako kary, polega na zawieszeniu lub ograniczeniu korzystania z określonego przywileju, co zasadniczo zmienia ich charakter (np. w przypadku samodzielnego dokonywania zakupów w mieście, czy używanie prostownicy do włosów). Nie można tu zatem mówić o naruszeniu praw i wolności jednostki, wymagającej konstytucyjnego uregulowania.

W tym miejscu pragnę zauważyć, że wyjaśnienie zawarte we wcześniejszej korespondencji nie miało na celu przekazania informacji wskazującej, że wobec wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych (MOW) nie ma zastosowania uregulowanie art. 41 ust.1 Konstytucji, ale zawierało pogląd, że w ocenie Ministerstwa Edukacji Narodowej wskazane w piśmie kary, stanowią element procesu wychowawczo-resocjalizacyjnego i wynikają z konieczności zapewnienia skuteczności tego procesu, a w konsekwencji de facto nie mają charakteru kary dyscyplinarnej.

Podnoszone powyżej kwestie wymagają dalszej analizy, a także praktycznej korekty. Pragnę uprzejmie poinformować, że będą one stanowiły jeden z obszarów tematycznych, przewidzianych do realizacji podczas, planowanej w 2012 r., konferencji dyrektorów wszystkich młodzieżowych ośrodków wychowawczych.

Do udziału w tej konferencji pozwolę sobie zaprosić Panią Rzecznik odrębnym pismem, niezwłocznie po ustaleniu terminu realizacji tego przedsięwzięcia.

Warto także nadmienić, że kwestie kar i nagród stosowanych w szkołach i placówkach systemu oświaty są uregulowane systemowo dla tych wszystkich podmiotów. Kwestie wychowawcze i terapeutyczne w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych jako placówkach tego systemu, są aktualnie uregulowane analogicznie do rozwiązań obowiązujących w tym zakresie we

wszystkich szkołach i placówkach systemu oświaty. Kary i nagrody w wychowaniu mają inny cel i charakter niż kary i nagrody stosowane w placówkach penitencjarnych, zamkniętych, realizujących środek wychowawczy lub środek karny. Porównywanie edukacyjnej, otwartej formuły oddziaływania MOW z restrykcyjną, zamkniętą formułą pracy np. placówek resortu sprawiedliwości wymaga precyzyjnej analizy i eksperckiego podejścia, w tym także w zakresie merytorycznej diagnozy charakteru oddziaływań stosowanych w MOW, ocenie ich związku z ograniczaniem wolności jednostki, skoordynowaniem oddziaływań z edukacyjnym i otwartym charakterem tych placówek, a w konsekwencji prawidłową klasyfikacją oddziaływań placówki.

Uprzejmie informuję, że dalsze prace w tym obszarze będą realizowane w dwóch kierunkach. Podzielając opinię Pani Rzecznik w kwestii objęcia przedmiotem regulacji ustawowej wszelkich kwestii dotyczących ograniczeń wolności jednostki pragnę jednocześnie zwrócić uwagę na konieczność przeprowadzenia wskazanych powyżej analiz. Prace nad ich realizacją będą kontynuowane, problem zostanie przedstawiony i poddany analizie podczas planowanej konferencji dyrektorów MOW.

Ponadto, z wystąpienia Pani Rzecznik wynika potrzeba analizy ewentualnego ujęcia stosownych treści w przepisach ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178, z późn. zm.). Pismo w tej sprawie zostanie w najbliższym czasie skierowane do Ministra Sprawiedliwości, koordynującego prace nad przedmiotową ustawą.

Wyrażam przekonanie, że powyższe działania pozwolą na wyjaśnienie wątpliwości dotyczących regulacji zawartych w statutach młodzieżowych ośrodków wychowawczych oraz zapewnienie respektowania wszystkich Zaleceń Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich w sprawie europejskich reguł dla młodocianych przestępców objętych sankcjami lub środkami dyscyplinarnymi w przepisach prawa polskiego.

z wyrazami szacunku

Z poważaniem
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ

Tadeusz Stawecki
SEKRETARZ STANU